

Grad ville komme Almuestolen til Gode. Naar det siges — og det siges jo med Rette — at vor Skolelovgivning væsentlig hviler paa en Anordning fra 1814, paa Loven af 1856 og paa de smaa Love fra 1855, fra 30te September 1864 og 8de Marts 1871, maa vi samtidig erindre, at disse Love ere fuldstændiggjorte med en uendelig Mængde Plakater, Reskripter, Ministerkrivelser og deslige, saa at det sikkert vilde have været et stort Gode, om vi kunde have faaet hele vort Stolevæsen ordnet ved en samlet Lov. Det vilde have været til megen Klarhed for alle de kommunale Autoriteter, som skulle beskæftige sig med Lovgivningen, og til megen Bømpelse i det hele taget baade for Lærere og Autoriteter, om man som sagt havde en samlet Skolelov. Det er ikke det, her er foreslaaet, og jeg kan meget vel forstaa Grunden, hvorfor Ministeren ikke har villet tage hele vort Stolevæsen op til en samlet Behandling. Jeg antager, at det har sin Grund deri, at Ministeren, som han for Resten ogsaa har sagt, har ment, at det vilde være vanskeligt at gennemføre en virkelig samlet Skolelov. Om det ikke alligevel havde været rigtig at gøre et Forsøg derpaa, staar for mig som noget tvivlsomt. Naar man nemlig ved Lovgivning i det hele taget stadig gaar den Vej at nøjes med stykkevisse Forbedringer, beholder man ogsaa det stykkevisse og spredte i saa høj Grad, at det er vanskeligt for Lægmænd og Menigmand, der skulle have med disse Bestemmelser at gøre i det kommunale Liv, virkelig at danne sig et Overblik over, hvad der er Lov og Ret i Landet paa dette Omraade. Vort Stolevæsen, saaledes som det er indrettet ved Love, Anordninger, Ministerkrivelser, Plakater og hvad det hedder, har efter min Mening den Fejl, at der er givet den almindelige Befolkning for lidt Indflydelse paa Ordningen af Stolevæsenet. Den almindelige Befolkning er derved i for høj Grad kommen til at staa fremmed over for det Stolevæsen, som den dog selv skal betale til, og som dens Børn skulle have Nytte og Gavn af, og det er efter min Mening den største Skavank ved Stolevæsenet. Naar man derfor skal til at røre ved en Reform af vort Almuestolevæsen, synes jeg, ikke godt, at man kan gøre det uden at give den almindelige Befolkning mere Indflydelse paa

hele Ordningen deraf; thi Sagen er den, at skal vort Stolevæsen komme til virkelig at udrette noget, er det en ganske nødvendig Betingelse, at Befolkningen omfatter Stolen med Tillid og Kærlighed, og det gør det ikke saa godt, naar den ikke selv har en virkelig Myndighed og virkelig Medbestemmelsesret i Ordningen af hele Sagen. Medens det foreliggende Lovforslag paa et Par væsentlige Punkter virkelig betegner Fremfærd, nemlig i Retning af Lønningsforbedring og i Retning af et mindre Børneantal til Undervisningen af hver Lærer, rører det derimod ikke ved den Side af Sagen, som jeg nu her har omtalt. Det giver ikke Befolkningen mere Indflydelse paa Stolevæsenets Ordning, end den hidtil har haft, den giver os tværtimod endnu mere Tilsyn fra oven, og det gør Befolkningen endnu mindre medbestemmende ved Ordningen af vort Stolevæsen. I Grundlovens § 91 hedder det jo, at Kommunerne Ret til, under Statens Tilsyn, selvstændig at styre deres Anliggender, vil blive ordnet ved Lov. Denne Ordning er søgt gennemført ved Landkommunalloven af 6te Juli 1867, i hvis § 15 det hedder, at Sogneraadet bestyrrer under Amtsrådets Tilsyn Sognets Fattigvæsen, Stolevæsen, Børvæsen samt øvrige kommunale Anliggender. Men Sogneraadets Bestyrelse af vort Stolevæsen har ikke saa stort paa sig, det kan ikke røre sig ret vidt paa hele dette Omraade uden at spørge sig for hos Amtsraadet først, om de maa give nogle Stillinger mere til et eller andet. Det skal da først spørge sig for, det har ikke nogen syndelig Bestemmelsesret med Hensyn til hele Stolevæsenets Ordning, og det har et Tilsyn, som staar over det, og som først skal spørges. Sogneraadet kan ikke en Gang benytte Stolestuen uden for den Tid, i hvilken Undervisningen finder Sted, uden i et Par ganske enkelte Tilfælde, og det er jo bekendt nok, at hele Stolevæsenets Bestyrelse i Sognet ligger meget mere i de øverste Autoriteters end i Kommuneraadets Hænder. Naar man ser paa hele dette Forhold og ser paa det foreliggende Lovforslag, er der her ikke givet Sogneraadet eller Stolekommissionen yderligere Rettigheder, men derimod givet yderligere Tilsyn med Almuestolevæsenet. Naar vi se paa Lovforslagets § 22, se vi der et Forslag om en ny Undervisnings-